

Hallintovaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi verkossa tapahtuvan terroristisen sisällön levittämisen estämisestä

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi verkossa tapahtuvan terroristisen sisällön levittämisen estämisestä (U 98/2018 vp): Hallintovaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- johtava asiantuntija Johanna Puiro, sisäministeriö

Viitetiedot

Hallintovaliokunta on antanut asiasta lausunnon HaVL 37/2018 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio antoi 12.9.2018 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi verkossa tapahtuvan terroristisen sisällön levittämisen estämisestä (KOM(2018) 640 lopullinen). Ehdotuksen tavoitteena on muodostaa selkeä ja yhdenmukainen oikeudellinen kehys, jonka avulla voidaan estää säilytyspalvelujen väärinkäyttö terroristisen sisällön levittämiseen verkossa. Siten olisi komission mukaan mahdollista turvata digitaalisten sisämarkkinoiden asianmukainen toiminta sekä varmistaa luottamus ja turvallisuus.

Jatkokirjelmässä selostetaan asetusehdotuksen käsittelyvaihetta ja asetusehdotukseen neuvotte-
lujen kuluessa tehtyjä muutoksia sekä Euroopan parlamentin asetusehdotukseen esittämiä muutok-
sia. Neuvoston yleisnäkemyks hyväksyttiin ministerineuvostossa 6.12.2018. Suomi tuki asetuseh-
dotuksen tavoitetta terroristisen sisällön torjumisesta verkossa. Euroopan parlamentin ensimmäi-

Valiokunnan lausunto HaVL 3/2019 vp

sen käsittelyn vaiheen kanta hyväksyttiin 17.4.2019. Seuraavaksi puheenjohtajamaa käynnistää trilogineuvottelut asetusehdotuksesta.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto tukee asetusehdotuksen tavoitetta terroristisen sisällön torjumisesta verkossa.

Joulukuun oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa 6 päivänä joulukuuta 2018 Suomi ei tukenut neuvoston yleisnäkemyistä. Suomen näkemyksen mukaan asetusehdotuksessa oli vielä tarkennuksia vaativia kohtia. Suomi piti tarpeellisenä tarkentaa asetuksen keskeisiä määritelmiä, toimivaltaa ja eri toimijoiden rooleja koskevia sanamuotoja.

Suomi pitää tärkeänä huolehtia siitä, että asetuksen nojalla puuttuminen paitsi perus- ja ihmisoikeuksiin myös demokratiaan ja kansalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksiin rajoittuu vain välttämättömään.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Käsittelyssä olevan asetusehdotuksen tavoitteena on laatia selkeä ja harmonisoitu EU-lainsäädäntö, jonka avulla voidaan puuttua terroristiseen verkkosisältöön. Hallintovaliokunta on aiemmassa lausunnossaan (HaVL 37/2018 vp) kannattanut asetusehdotuksen tavoitetta terroristisen sisällön torjumisesta. Verkkoympäristöä ei tulisi voida hyödyntää terroristisessa tai muussa vakavassa laittomassa tarkoituksessa. Valiokunta tähdentää, että asetusehdotuksella tulee puuttua vain laittomaan sisältöön. Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että terroristista propagandaa sisältävä laiton verkkosisältö poistetaan mahdollisimman pian tai estetään pääsy siihen, jotta sisällön jakautuminen edelleen muille verkkoalustoille estetään.

Valiokunta korostaa aiempaan lausuntoonsa viitaten, että asetuksen tulee olla riittävän selkeä ja tarkkarajainen. Tämä on olennaista sekä tehokkaan toiminnan että oikeusturvan kannalta. Erityisesti terroristisen verkkosisällön ja säilytyspalvelujen tarjoajan määritelmien tulee olla mahdollisimman tarkkarajaisia. Suomi onkin jatkokirjelmän mukaan edistänyt neuvoston yleisnäkemyksen valmistelussa muotoiluja, joilla on pyritty parantamaan asetuksen selkeyttä ja tarkkarajaisuutta. Suomi ei ole kuitenkaan voinut tukea neuvoston 6.12.2018 hyväksyttyä yleisnäkemyistä, sillä asetusehdotuksessa on ollut vielä tarkennuksia vaativia kohtia. Asetuksen keskeisiä määritelmiä, toimivaltaa ja eri toimijoiden rooleja koskevia sanamuotoja on ollut Suomen näkemyksen mukaan tarpeen tarkentaa.

Neuvoston yleisnäkemyks on pääosin komission alkuperäisen asetusehdotuksen mukainen. Yleisnäkemykseen on kuitenkin lisätty Suomen aloitteesta uusi säännös (artikla 4 a), joka mahdollistaa jäsenvaltion puuttumisen toisen jäsenvaltion tekemään terroristisen verkkosisällön poistopyyntöön niin, ettei se vaikuta poistopyynnön saaneen jäsenvaltion perustavanlaatuisiin etuihin. Komission ehdotuksen mukaan minkä tahansa jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen voisi tehdä terroristisen verkkosisällön poistopyynnön tai ilmoituksen mille tahansa säilytyspalvelun tarjoajalle, joka sijaitsee toisessa jäsenvaltiossa. Neuvoston yleisnäkemyksessä terroristisen verkkosisällön määritelmään (artikla 2 a) on lisätty viittaus terrorismirikosdirektiiviin (EU 2017/541),

Valiokunnan lausunto HaVL 3/2019 vp

mikä on osaltaan tarkentanut määritelmää. Yleisnäkemyksessä korostetaan myös sananvapauden ja lehdistön vapauden merkitystä. Asetuksen täytäntöönpanoaikaa on pidennetty kuudesta kuukaudesta yhteen vuoteen.

Euroopan parlamentin ensimmäisen käsittelyvaiheen kanta hyväksyttiin 17.4.2019. Parlamentti on esittänyt asetusehdotukseen useita muutosehdotuksia, jotka eroavat komission ja neuvoston kannoista. Muutosehdotukset liittyvät muun muassa terroristisen sisällön ja toimivaltaisen viranomaisen määritelmiin. Terroristisen sisällön määritelmään ehdotetut muutokset lähentävät eräiltä osin asetusehdotuksen tekstiä terrorismirikosdirektiiviin, mutta edelleen eroavat osittain mainitun direktiivin rikosmääritelmästä. Myöskään ehdotettu toimivaltaisen viranomaisen määritelmä ei saadun selvityksen mukaan ole täysin yksiselitteinen. Lisäksi parlamentti ehdottaa, että poistomääräyksiä sekä proaktiivisia toimenpiteitä koskevia artikloja muutetaan ja että määräys sisältöä koskevista ilmoituksista poistetaan asetuksesta kokonaan.

Saadun selvityksen mukaan trilogineuvottelut asetusehdotuksesta on tarkoitus aloittaa Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella, jolloin Suomi edistää puheenjohtajana neuvotteluja neuvoston yleisnäkemyksen pohjalta. Valiokunta korostaa, että näissä neuvotteluissa tulee edistää muotoiluja, jotka tukevat perusoikeuksien suojaamista sekä parantavat asetuksen selkeyttä ja tarkkaraajaisuutta. Lisäksi palveluntarjoajan isäntävaltion roolia tulee mahdollisuuksien mukaan vahvistaa.

Valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä huolehtia siitä, että puuttuminen asetuksen nojalla paitsi perus- ja ihmisoikeuksiin myös demokratiaan ja kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin rajoittuu vain välttämättömään.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Hallintovaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Valiokunnan lausunto HaVL 3/2019 vp

Helsingissä 12.9.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Riikka Purra ps
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Jussi Halla-aho ps
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Hanna Huttunen kesk
jäsen Anna-Kaisa Ikonen kok (osittain)
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Mats Löfström r
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Matti Semi vas
jäsen Heidi Viljanen sd
jäsen Ben Zyskowicz kok
varajäsen Mari Rantanen ps (osittain)

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Henri Helo